

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 412/09-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. decembra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. J. V. – D., B., zastúpeného advokátkou doc. JUDr. M. P., CSc., N., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Obdo 14/2008 z 13. mája 2009 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Cob 12/2008 z 21. februára 2008 a uznesením Okresného súdu Humenné sp. zn. 12 Cb 109/2006 zo 16. januára 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. J. V. – D. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. augusta 2009 doručená a 7. septembra 2009, 24. septembra 2009 a 28. októbra 2009 doplnená sťažnosť JUDr. J. V.– D., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej

len „dohovor“) „Uznesením NS SR sp. zn.: 4Obdo 14/2008 zo dňa 13.05.2009, v spojitosti s Uznesením KS v Prešove sp. zn.: 1Cob 12/2008 zo dňa 21.02.2008 a Uznesením OS Humenné sp. zn.: 12 Cb 109/2006 zo dňa 16.01.2008“.

Z obsahu sťažnosti vyplynulo najmä, že: «(...) Okresný súd Humenné v právnej veci žalobcu (sťažovateľa) JUDr. J. V. – D., B., proti žalovanému A., a.s., S., S., o zaplatenie 11 376 651,30 Sk o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 10. 10. 2007 č.k. 1Cob 49/2007-626 Uznesením 12Cb109/2006-782 zo dňa 16. januára 2008 rozhodol o priznaní oslobodenia od platenia súdnych poplatkov vo výške 50% žalobcovi (sťažovateľovi).

Krajský súd v Prešove v právnej veci žalobcu (sťažovateľa) JUDr. J. V. – D.(...) proti žalovanému A., a.s.(...) o zaplatenie 14.758.477,50 Sk s príslušenstvom o odvolaní žalobcu proti uzneseniu 12Cb109/2006-782 zo dňa 16. januára 2008, spojeného s námietkou zaujatosti pojednávajúceho sudcu rozhodol Uznesením č. k. 1Cob/12/2008-818 zo dňa 21. februára 2008 tak, že potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa. Zároveň vyslovil, že sudca JUDr. J. E. nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania v právnej („veci“ - toto slovo absentuje vo výroku rozhodnutia, poznámka sťažovateľa) účastníkov vedenej na Okresnom súde Humenné po sp.zn. 12Cb/109/2006.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu (sťažovateľa): JUDr. J. V. – D.(...) c/a A., a.s.(...) o zaplatenie 14.758.477,50 Sk s prísl., o oslobodenie od poplatkovej povinnosti, o dovolaní proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove zo dňa 21. februára 2008, č.k. 1 Cob/12/2008-818 Uznesením 4Obdo 14/2008 zo dňa 13. mája 2009 rozhodol tak, že dovolanie odmieta.

Krajský súd v Prešove v právnej veci žalobcu (sťažovateľa): JUDr. J. V. – D.(...) c/a A., a.s.(...) o zaplatenie 489 891,70 eur (14.758.477,50 Sk) s prísl., o vylúčení sudcov Okresného súdu Humenné z prejednávania a rozhodovania veci sp. zn. 12Cb/109/2006 uznesením č. k. 1Ncb/1/2009-921 zo dňa 30. 6. 2009 rozhodol o vylúčení sudcov JUDr. J. E., Mgr. P. S., JUDr. I. G., JUDr. A. L., JUDr. V. Č., JUDr. V. D., JUDr. I. R., JUDr. M. S., JUDr. J. K., JUDr. I. D., JUDr. M. K., JUDr. J. K., JUDr. A. L., JUDr. M. K. z prejednávania a rozhodovania v právnej veci účastníkov vedenej na Okresnom súde

Humenné pod. sp. zn. 12Cb/109/2006 a zároveň prikázal vec na ďalšie konanie Okresnému súdu Prešov.

Spis účinne a kladne napadol na OS Prešov dňa 13. 07. 2009 a bola mu pridelená sp. zn. 19 Cb 218/2009. Citované uznesenie KS v Prešove o prikázaní veci doposiaľ nebolo doručené právnej zástupkyňi sťažovateľa.»

1.1 Podľa názoru sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru došlo v týchto konaniach:

«Dovolacie konanie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu (sťažovateľa): JUDr. J. V. – D.(...) c/a A., a.s.(...) o zaplataenie 14.758.477,50 Sk s prísl., o oslobodenie od poplatkovej povinnosti, o dovolaní proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove zo dňa 21. februára 2008, č.k. 1 Cob/12/2008-818 rozhodol tak, že dovolanie odmieta.

Najvyšší súd SR ako súd dovolací prejednal vec bez nariadenia pojednávania s tým, že po preskúmaní napadnutého uznesenia a konania, ktoré mu predchádzalo dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné. (...)

Dovolací súd sa nezaoberal skutočnosťami uvedenými v dovolaní, ktoré preukazovali, že odôvodnenie prvostupňového súdu i odvolacieho súdu sa zakladali na výrokoch sťažovateľa, ktorými sa sťažovateľ vyjadroval o svojej majetkovej situácii a ktoré boli vytrhnuté z kontextu, v dôsledku čoho pomery sťažovateľa neboli posúdené náležitým spôsobom. Takáto aplikácia ustanovenia §138 ods. 1 O.s.p. má znaky arbitrárneho rozhodnutia a svojimi dôsledkami obmedzila právo sťažovateľa na prístup k súdu. Dovolací súd sa napriek závažnosti predmetu samotného súdneho sporu (akcionárska žaloba) a výškou súdneho poplatku nevysporiadal so všetkými podstatnými námietkami sťažovateľa uvedenými v dovolaní, nevenoval náležitú pozornosť jeho argumentom. Vzhľadom na uvedené sú právne názory NS SR zjavne neodôvodnené a arbitrárne, a tak nezlučiteľné s obsahom označených práv (III. ÚS 260/07).

Odvolacie konanie

Krajský súd v Prešove v právnej veci žalobcu JUDr. J. V. – D.(...) A., a.s.(...) o zaplataenie 14.758.477,50 Sk s príslušenstvom o odvolaní žalobcu proti uzneseniu

12Cb 109/2006-782 zo dňa 16. januára 2008, spojeného s námietkou zaujatosti pojednávajúceho sudcu rozhodol Uznesením č. k. 1Cob/12/2008-818 zo dňa 21. februára tak, že potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa.

Odvolací súd odvolanie preskúmal bez nariadenia pojednávania z dôvodov uvedených v podanom odvolaní žalobcu (sťažovateľa). K otázke oslobodenia od platenia súdnych poplatkov konštatoval „Napriek určitej strohosti odôvodnenia preskúmaného uznesenia odvolací súd dospel k záveru o správnosti rozhodnutia prvostupňového súdu o návrhu žalobcu na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Je totiž možné zhodne so súdom prvého stupňa konštatovať, že od posledného rozhodnutia súdov o tejto problematike (10.10.2007 - poznámka sťažovateľa) uplynula nielen veľmi krátka doba, ale aj nedošlo k žiadnej právne významnej zmene pomerov, ktorá by odôvodňovala rozhodnutie priaznivejšie pre žalobcu.“ (Výňatok zo strany 7 uznesenia 1Cob/12/2008-821). V ďalšom odôvodnení sa uvádza opätovne výrok sťažovateľa vytrhnutý z kontextu priznania uvedeného počas výsluchu pred vyšetrovateľom OR PZ v H., Úrad justičnej a kriminálnej polície. V odôvodnení sa ďalej uvádza, že sťažovateľ nemôže argumentovať pri podávaní návrhu na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov zdravotným stavom, pokiaľ sa tento výrazným spôsobom nepodieľa na životných nákladoch žiadateľa.

Sťažovateľ preukáže v ďalšom, že na rozdiel od tohto záveru odôvodnenia uznesenia krajského súdu, pomery účastníka sú v kontexte platnej právnej úpravy (i judikatúry všeobecných súdov i Ústavného súdu) oslobodenia od súdnych poplatkov predstavované tými spoločensko-ekonomickými podmienkami, v ktorých žije, jeho majetkovými a zárobkovými možnosťami, počtom osôb, ktoré je sťažovateľ ako poplatník povinný podľa zákona vyživovať a jeho oprávnenými potrebami (bývanie, strava, zdravotný stav, uspokojenie bežných hmotných potrieb).

Základné konanie

Okresný súd Humenné v právnej veci žalobcu JUDr. J. V. – D.(...) proti žalovanému A., a.s.(...) o zaplatenie 11 376 651,30 Sk o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 10. 10. 2007 č.k. 1Cob 49/2007-626 Uznesením 12Cb109/2006-782 zo dňa 16. januára 2008 rozhodol o priznaní oslobodenia od platenia súdnych poplatkov vo výške 50% žalobcovi (sťažovateľovi).

V návrhu na oslobodenie od poplatkovej povinnosti sťažovateľ tvrdil skutočnosti, ktoré zakladajú nárok na oslobodenie od poplatkovej povinnosti, pričom existenciu týchto skutočností aj preukázal. (...)

Pri odôvodnení uznesenia OS Humenné poukázal na základné konanie, v ktorom Okresný súd Humenné rozsudkom zo dňa 7.5.2007 č. k. 12Cb/109/2006-529 odňal žalobcovi priznané oslobodenie od platenia súdnych poplatkov vo výške 50%, pričom Krajský súd v Prešove uznesením zo dňa 10. 10. 2007 č.k. 1Cob49/2007-622 potvrdil odňatie priznania oslobodenia od platenia súdnych poplatkov vo výške 50%. Ťažiskom odôvodnenia bola skutočnosť, že od posledného rozhodnutia v tejto veci, teda od rozhodnutia Krajského súdu v Prešove zo dňa 10.10.2006 (správne má byť uvedené 10.10.2007- poznámka sťažovateľa) nedošlo u žalobcu k podstatným zmenám v jeho podnikateľskej činnosti v dôsledku nepredvídaných okolností, pretože nepriaznivá situácia - neúspech v podnikaní žalobcu pretrváva už dlhší čas, čo vyplýva aj z predložených daňových priznaní žalobcu za roky 2005 a 2006. Taktiež od posledného rozhodnutia súdu o poplatkovej povinnosti žalobcu nedošlo ani k zhoršeniu zdravotného stavu žalobcu, vzhľadom k tomu, že zdravotné problémy žalobcu pretrvávajú od roku 2005.

Odôvodnenie OS Humenné vykazuje vysokú mieru formálnosti, čo vedie k arbitrárnosti rozhodnutia, kedy sa nezohľadnili významné skutočnosti, napr. dlhodobosť závažného, život ohrozujúceho ochorenia nepredstavuje status quo, ale naopak v kontexte posudzovania existencie nároku na oslobodenie od súdneho poplatku predstavuje plynutie času významnú právnu skutočnosť v zmysle zhoršenia pomerov účastníka konania - sťažovateľa, ktorú by súd mal pri svojom rozhodovaní zohľadniť.

Za právne významnú považuje sťažovateľ tú skutočnosť, že Okresný súd Humenné v právnej veci žalobcu (sťažovateľa) JUDr. J. V. – D.(...) proti žalovanému A., a. s.(...) o návrhu žalobcu o priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov Uznesením zo dňa 18. 07. 2006 rozhodol tak, že priznal žalobcovi oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v tomto konaní.

V návrhu na oslobodenie od poplatkovej povinnosti sťažovateľ tvrdil skutočnosti, ktoré zakladajú nárok na oslobodenie od poplatkovej povinnosti, pričom existenciu týchto skutočností aj preukázal. (...)

Súd odôvodnil svoje rozhodnutie tak, že „Z doterajšieho konania má súd za preukázané, že pomery žalobcu a to vzhľadom aj na povahu sporu odôvodňujú priznať oslobodenie od súdnych poplatkov.“ Odôvodnenie návrhu na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov bolo formulované takto: „z dôvodu dosiahnutej straty v podnikaní a zdravotných problémov, viacerých exekučných konaní vedených proti jeho osobe, čo preukázal kópiami daňových priznaní za roky 2004 a 2005, kópiami exekučných príkazov a kópiou občana s ťažkým zdravotným postihnutím“.

Okresný súd v Humennom Rozsudkom v uvedenej právnej veci zo dňa 7. mája 2007 rozhodol o odňatí oslobodenia od platenia súdnych poplatkov priznaných uznesením zo dňa 18. 7. 2006 č. k. 12Rob/235/2006-108 - vo výške 50%.

Súd odôvodnil svoje rozhodnutie tak, „že počas konania vyšli najavo nové skutočnosti, ktoré súdu neboli známe pri priznaní oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, a to predovšetkým uznesenie vyšetrovateľa Úradu justičnej a kriminálnej polície H. zo dňa 31. 7. 2006, ktorým bolo zastavené trestné stíhanie žalobcu pre trestný čin poškodzovania veriteľa, z ktorého vyplýva, že žalobca sám prehlásil, že má dostatok majetku.

Uvedený postup súdu je v rozpore s kritériami, ktoré všeobecné súdy určili pre oslobodenie od poplatkovej povinnosti, resp. pre rozhodovanie o odňatí oslobodenia od poplatkovej povinnosti a predstavuje zásah do základných práv sťažovateľa garantovaných Ústavou SR a Dohovorom.»

1.2 Po podrobnom popise obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahu práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľ poukázal na skutočnosti, ktoré podľa jeho názoru preukazujú porušenie označených práv:

«V uzneseniach OS Humenné 12Cb109/2006-782 zo dňa 16. januára 2008, Krajského súdu v Prešove 1Cob/12/2008-818 zo dňa 21. februára 2008 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 4Obdo 14/2008 zo dňa 13. mája 2009, ako aj v predchádzajúcich rozhodnutiach OS Humenné a KS v Prešove, u ktorých sa rozhodovalo o priznaní alebo odňatí od platenia súdnych poplatkov bolo konajúcimi súdmi zdôrazňované a ich rozhodnutia tým odôvodňované, že JUDr. J. V. – D. ako priamy účastník konania sám

prehlásil pred vyšetrovateľom OR PZ ÚJaKP H. zn.: ČVS:ORP-528/OEK-HE-2005 zo dňa 31.07.2006, že disponoval nehnuteľným majetkom v hodnote 12 - 15 mil. Sk.

Z toho dôvodu súd prvého stupňa v roku 2007 uzneseniami odňal sťažovateľovi 50% oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v súdnych konaniach 12 Cb 109/2006 a 12 Cb 113/2006. Odvolací súd potvrdil citované uznesenia súdu prvého stupňa o odňatí 50% platenia súdnych poplatkov. (...)

Sťažovateľ ako priamy účastník súdneho konania svoje tvrdenia nepopiera, avšak zdôrazňuje, že sa musia skúmať a preverovať v celom kontexte tak, ako o nich vypovedal pred vyšetrovateľom PZ a odôvodnil to na strane 4 citovaného uznesenia, citát:

„K hodnote svojho majetku uviedol, že v k.ú. U. vlastní dve administratívne budovy v hodnote cca 2 mil. Sk, nákupné stredisko B. v k.ú. B. v hodnote cca 2-3 mil. Sk, rodinný dom s príslušenstvom v B., v hodnote cca 3 mil. Sk, nehnuteľnosti v k.ú. S. - lesy v hodnote 5-6 mil. Sk, 5.300 ks akcií v hodnote po 1.500 Sk.“

Ďalej vyšetrovateľ do zápisnice uviedol, citát:

„Taktiež vlastné hodnotenie cien nehnuteľností, ktoré preukázateľne JUDr. J. V. vlastní je značne prehnané“

Ďalej vyšetrovateľ dopĺňa a odôvodňuje uznesenie, citát:

„Boli vyžiadané výpisy z katastra nehnuteľností, podľa ktorých JUDr. J. V. a JUDr. J. V.-D. vlastní skutočne pozemky a nehnuteľnosti, ktorých reálnu hodnotu vzhľadom na rozsiahlosť pozemkov možno odhadnúť na hodnotu prevyšujúcu jeden milión Sk, z ktorých väčšina je blokované konajúcimi súdnymi exekútormi.“

Rozdiel medzi dovolateľom odhadovanou hodnotou nehnuteľnosti a ich trhovou hodnotou, ktorý bol zrejme v namietaných konaniach rozhodujúci, sa môže dokumentovať na konkrétnom prípade exekučného konania. Dovolateľ bol bezpodielovým spoluvlastníkom nehnuteľnosti k. ú. Z. ak. ú. S. vo výmere cca 26 ha (260.000m²), ohľadne ktorých pred tým istým vyšetrovateľom PZ, OR PZ ÚJaKP H. prehlásil, že vyššie citované pozemky majú hodnotu 10-12 mil. Sk, ale v exekučnom konaní Ex 7/04 (10 Er 27/2004) boli súdnym exekútorom JUDr. J. F. vydražené spoločnosťou A., a. s. S. v čiastke 669.000,-Sk.

Rozdiel medzi dovolateľovým tvrdením ohľadne ceny a skutočným vydražením bol približne 11,3 mil. Sk a poukazuje na nereálnosť dovolateľových tvrdení pred vyšetrovateľom OR PZ ÚJaKP H. vo vzťahu k odhadovanej cene jeho majetku.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že všeobecné súdy pri rozhodovaní o legitímnom návrhu sťažovateľa na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov prikladali podstatný a ťažiskový význam iba výroku vytrhnutého z kontextu. Uvedená aplikácia zákonných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku poprela ich účel a význam, čo viedlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý proces.

K arbitrárnosti rozhodovania súdov a porušeniu princípu rovnosti zbraní, ktoré sú stavebnicovými prvkami práva na spravodlivý súdny proces i k porušeniu rovnováhy pri ochrane práv a oprávnených záujmov účastníkov konania, ktoré je súčasťou práva na súdnu ochranu došlo aj pri základnom konaní OS Humenné, kedy OS Humenné rozsudkom zo dňa 7.5.2007 č. k. 12Cb/109/2006-529 odňal žalobcovi priznané oslobodenie od platenia súdnych poplatkov vo výške 50%, ktoré predtým uznesením priznal v plnej výške. Toto rozhodnutie Okresného súdu nebolo náležité odôvodnené tak, ako to všeobecné súdy svojou judikatúrou ustálili: Z ustanovenia § 138 ods. 2 O.s.p. vyplýva, že súd môže priznané oslobodenie od súdnych poplatkov odňať iba v dvoch prípadoch: jednak vtedy, keď došlo k zmene pomerov u oslobodeného a následkom tejto zmeny prestáva byť oslobodenie odôvodnené, a jednak vtedy, keď súd dodatočne zistí, že pomery účastníka boli už v čase priznania oslobodenia iné, než z akých vychádzal súd pri priznaní oslobodenia. Ak však pomery účastníka boli riadne zistené a nedošlo k ich zmene, nie je možné raz priznané oslobodenie odňať preto, že súd zmení hodnotenie týchto pomerov. Pri tých istých pomeroch účastníka, ktoré boli zistené pri priznaní oslobodenia, je súd svojím pôvodným rozhodnutím viazaný, (R 16/72).

Odôvodnenie tohto rozhodnutia OS Humenné, „že počas konania vyšli najavo nové skutočnosti, ktoré súdu neboli známe pri priznaní oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, a to predovšetkým uznesenie vyšetrovateľa Úradu justičnej a kriminálnej polície H. zo dňa 31. 7. 2006, ktorým bolo zastavené trestné stíhanie žalobcu pre trestný čin poškodzovania veriteľa, z ktorého vyplýva, že žalobca sám prehlásil, že má dostatok majetku“ nezodpovedalo tým kritériám, ktoré judikatúra všeobecných súdov vymedzila pre aplikáciu ustanovenia § 138 ods. 2 O.s.p., preto je toto rozhodnutie rozhodnutím svojvoľným. Nezanedbateľnou skutočnosťou vedúcou k porušeniu princípu rovnosti zbraní je to, že uvedené arbitrárne rozhodnutie Okresného súdu bolo vydané na podnet žalovaného v základnom konaní. Ústavne súladná interpretácia a aplikácia ustanovenia § 138 ods.

O.s.p. si vyžadovala dôsledné preverenie skutočností, ktoré mali viesť k odňatiu už poskytnutého oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, bez ohľadu na obtiažnosť alebo nákladnosť takéhoto konania (obdobne Ústavný súd Českej republiky Sb. Sv. 12 č. 98 s.45).»

1.3 Na základe uvedených podstatných skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa JUDr. J. V. – D., B., podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, Krajského súdu v Prešove, Okresného súdu Humenné porušili a v súčasnosti, na základe prikázania veci uznesením KS v Prešove zo dňa 30. 06. 2009 spis. zn. 1Ncb 1/2009, Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 19Cb 218/2009.

2. Zrušuje sa uznesenie Najvyššieho súdu SR 4 Obdo/14/2008 zo dňa 13. mája 2009 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove 1 Cob 12/2008-818 zo dňa 21. februára 2008 a uznesením Okresného súdu Humenné 12Cb/109/2006-782 zo dňa 16. januára 2008, a vec sa vracia Okresnému súdu v Prešove ako prikázanému súdu na ďalšie konanie.

3. Nárok na primerané zadosťučinenie sa sťažovateľovi nepriznáva nakoľko si tento nárok sťažovateľ neuplatnil s tým, že vyhovením jeho sťažnosti je reparácia sťažovateľa dostatočná.

4. Porušovateľ, Okresný súd Prešov, je povinný uhradiť trovy konania pozostávajúce z dvoch úkonov právnej služby(...) na účet právnej zástupkyne sťažovateľa.“

2. Dňa 7. septembra 2009 sťažovateľ doložil k svojej ústavnej sťažnosti písomnosti, a to: vyjadrenie k svojmu zdravotnému stavu, potvrdenie FN LP K. a potvrdenie o svojej dočasnej pracovnej neschopnosti, pretože sa domáhal aj toho, aby ústavný súd prerokoval jeho ústavnú sťažnosť prioritne.

3. Na výzvu ústavného súdu sťažovateľ 24. septembra 2009 doplnil svoje podanie, pričom navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné práva fyzickej osoby oprávnenej podnikat' JUDr. J. V. –D.(...) podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Uznesením NS SR sp. zn.: 4Obdo 14/2008 zo dňa 13.05.2009, v spojitosti s Uznesením KS v Prešove sp. zn.: 1Cob 12/2008 zo dňa 21.02.2008 a Uznesením OS Humenné sp.zn.: 12Cb 109/2006 zo dňa 16.01.2008 porušené boli.

2. Zrušuje sa Uznesenie NS SR sp. zn.: 4Obdo 14/2008 zo dňa 13.05.2009, v spojitosti s Uznesením KS v Prešove sp. zn.: 1Cob 12/2008 zo dňa 21.02.2008 a Uznesením OS Humenné sp. zn.: 12Cb 109/2006 zo dňa 16.01.2008, vec vracia OS v Prešove sp. zn.: 19Cb 218/2009 ako prikázanému súdu na nové konanie a rozhodnutie.

3. Ústavný súd SR priznáva sťažovateľovi právo na náhradu trov jeho právneho zastúpenia, ktoré je OS v Prešove povinný zaplatiť na účet advokátskej spoločnosti P., B., K., s.r.o. v rozsahu určenom pri skončení veci do 15 dní od doručenia ústavného nálezu.“

4. Na výzvu ústavného súdu z 21. októbra 2009, aby sťažovateľ v zmysle § 50 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) doručil ústavnému súdu napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov, reagoval sťažovateľ doplnením sťažnosti z 27. októbra 2009.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takého práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (mutatis mutandis rozhodnutie sp. zn. III. ÚS 138/02 a v ňom citovaná ďalšia judikatúra).

Predmetom sťažnosti je tvrdené porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Obdo 14/2008 z 13. mája 2009 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Cob 12/2008 z 21. februára 2008 a uznesením Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 12 Cb 109/2006 zo 16. januára 2008.

Ústavný súd v súvislosti s predmetom konania poznamenáva, že z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obdo 14/2008 z 13. mája 2009 nevyplýva, že by sťažovateľom opakovane označené a v sťažnostnom návrhu (v petite sťažnosti) zakotvené uznesenie okresného súdu „*sp. zn. 12 Cb 109/2006 zo 16. januára 2008*“ priamo súviselo s ostatnými napadnutými rozhodnutiami. Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obdo 14/2008 z 13. mája 2009 vyplýva, že sa viaže na základné konanie a rozsudok okresného súdu č. k. 12 Cb 106/2006-529 zo 7. mája 2007, ktoré rozhodnutie však touto sťažnosťou napadnuté nie je.

1. K námietke porušenia základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 1 Cob 12/2008 z 21. februára 2008 a „uznesením okresného súdu sp. zn. 12 Cb 109/2006 zo 16. januára 2008“, resp. pokiaľ sa vychádza z napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu - rozsudkom okresného súdu č. k. 12 Cb 106/2006-529 zo 7. mája 2007

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetnou sťažnosťou sťažovateľ napadol súvisiace rozhodnutie okresného súdu v spojení s rozhodnutím krajského súdu. Avšak vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd nemá právomoc preskúmať postup a rozhodnutie okresného súdu a krajského súdu, pretože ich postup a rozhodnutie preskúmal v dôsledku dovolania sťažovateľa najvyšší súd. Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť v tejto časti (teda vo vzťahu k okresnému súdu a krajskému súdu) odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

2. K námietke porušenia základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obdo 14/2008 z 13. mája 2009

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľa s právnym názorom najvyššieho súdu týkajúcim sa otázky prípustnosti dovolania v danej veci. Podľa sťažovateľa dovolací súd „*sa nezaoberal skutočnosťami uvedenými v dovolaní, ktoré*

preukazovali, že odôvodnenie prvostupňového súdu i odvolacieho súdu sa zakladali na výrokoch sťažovateľa, ktorými sa sťažovateľ vyjadroval o svojej majetkovej situácii a ktoré boli vytrhnuté z kontextu, v dôsledku čoho pomery sťažovateľa neboli posúdené náležitým spôsobom. Takáto aplikácia ustanovenia § 138 ods. 1 O.s.p. má znaky arbitrárneho rozhodnutia a svojimi dôsledkami obmedzila právo sťažovateľa na prístup k súdu. (...) Vzhľadom na uvedené sú právne názory NS SR zjavne neodôvodnené a arbitrárne, a tak nezlučiteľné s obsahom označených práv.“

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde(...)

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch(...)

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy (a v danom kontexte aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy).

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia

zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ústavy (I. ÚS 13/01).

V danom prípade je relevantnou aj judikatúra ústavného súdu, v zmysle ktorej je na skúmanie prípustnosti návrhu na začatie súdneho konania, jeho opodstatnenosti, dodržania zákonných lehôt, oprávnenosti navrhovateľa takýto návrh podať, právomoci o ňom konať a rozhodnúť či splnenia iných zákonom ustanovených náležitostí zásadne príslušný orgán, ktorý rozhoduje o merite návrhu – inými slovami, právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc skúmať to, či návrh zodpovedá tým podmienkam, ktoré pre konanie o ňom ustanovuje príslušný procesný kódex. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (I. ÚS 74/02, I. ÚS 115/02, I. ÚS 46/03). V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že uvedené obdobne platí, aj pokiaľ ide o skúmanie prípustnosti dovolania, jeho opodstatnenosti a pod.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Pokiaľ ide o tvrdenia sťažovateľa, že najvyšší súd sa nezaoberal jeho námietkami v napadnutom dovolacom konaní, treba poukázať na ustanovenie § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení

dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Toto zákonné ustanovenie je potrebné z hľadiska práva na súdnu a inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vykladať a uplatňovať s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri napr. rozsudok Garcia Ruiz v. Španielsko z 21. januára 1999, § 26) tak, že rozhodnutie súdu musí uviesť dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Z citovaných článkov ústavy a dohovoru však nemožno vyvodzovať, že dôvody uvedené súdom sa musia zaoberať zvlášť každým bodom, ktorý niektorý z účastníkov konania môže považovať za základný pre svoju argumentáciu (mutatis mutandis I. ÚS 56/01).

Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (mutatis mutandis IV. ÚS 35/02). Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva najmä, že:

„Podľa § 236 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pričom zákon dovolanie pripúšťa len vo výslovne uvedených prípadoch upravených v § 237 až § 239 O.s.p.

Z dôvodov uvedených v § 237 O.s.p. je možné dovolaním napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, a to bez ohľadu na povahu predmetu konania. Pre prípustnosť dovolania podľa § 237 O.s.p. nie je rozhodujúce, či k vade konania došlo pred odvolacím súdom alebo pred súdom prvého stupňa. Ak však odvolací súd odstránil vadu konania, ku ktorej došlo pred súdom prvého stupňa, nie je možné k nej prihliadnuť.

Prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia nie je tiež daná iba tvrdením dovolateľa, ale len skutočnosťou, že k vade v zmysle § 237 skutočne došlo.

Žalobca podal dovolanie proti potvrdzujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu a odvolací súd zistil, že nebolo preukázané splnenie podmienok pre dovolanie podľa § 237

písm. f/ O.s.p. O takýto prípad by išlo vtedy, ak by súd oslobodenie nepriznal, hoci na to boli splnené podmienky. V danej veci chýba splnenie podmienok podľa § 138 ods. 1 O.s.p.

V zmysle ust. § 138 ods. 1 O.s.p. môže súd oslobodiť účastníka konania od povinnosti platiť súdny poplatok, a to podľa pomerov účastníka.

Samotná skutočnosť, že žiadateľ o oslobodenie nemá dostatok finančných prostriedkov, ešte neznamená, že jeho majetkové pomery odôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov. Pomery účastníka nie sú určované len finančnou hotovosťou, príjmami, ale jeho celkovou majetkovou situáciou. Po preskúmaní dôkazových materiálov v spise, mal dovolací súd za preukázané, že odvolací súd nepochybil, keď potvrdil prvostupňové uznesenie z dôvodu, že ako sám žalobca tvrdil, má nehnuteľný majetok vo veľkom rozsahu (l.č. 440), teda nespĺňa zákonom predpokladané podmienky podľa § 138 ods. 1 O.s.p. na oslobodenie od poplatkovej povinnosti.

Dovolací súd má za to, že odvolací súd sa pri rozhodovaní riadil ustanovením § 138 ods. 1 O.s.p. “

Podľa názoru ústavného súdu právny názor najvyššieho súdu o prípustnosti dovolania v danej veci je síce zdôvodnený krátko, avšak právne relevantným spôsobom, najvyšší súd (s prihliadnutím aj na súvisiace odôvodnenia krajského súdu a okresného súdu, ktorý založil svoje rozhodnutie vo veci sťažovateľa na predchádzajúcej judikatúre všeobecných súdov a na vyjadreniach sťažovateľa v trestnom konaní) na zásadné námietky sťažovateľa zaujal stanovisko, a preto aj ústavný súd považuje napadnuté odôvodnenie za dostatočné. V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyšší súd stručne uviedol dôvody („sám žalobca tvrdil, má nehnuteľný majetok vo veľkom rozsahu“), pre ktoré bolo potrebné dovolanie sťažovateľa považovať za neodôvodnené.

V každom prípade tento postup najvyššieho súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľa nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným už ani preto, že ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov najvyššieho súdu.

Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, a teda ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad najvyšším súdom takéto výrazné nedostatky nevykazuje. Skutočnosť, že najvyšší súd kvalifikoval dovolanie sťažovateľa ako neprípustné a že pri tom vyslovil právny názor, s ktorým sa sťažovateľ nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o porušení práva na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie podľa označených článkov ústavy a dohovoru, preto bolo potrebné v tejto časti sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Z už uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. decembra 2009